

**Міністерство охорони здоров'я України
Полтавський державний медичний університет
Наукове товариство анатомів, гістологів,
ембріологів та топографоанатомів України**

ЗБІРКА ТЕЗ ТА СТАТТЕЙ
науково-практичної інтернет-конференції
з міжнародною участю

**СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ВИВЧЕННЯ
МЕДИКО-ЕКОЛОГІЧНИХ АСПЕКТІВ ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ**

ПОЛТАВА
19-20 жовтня 2023 року

Редакційна колегія:

Вячеслав ЖДАН – головний редактор

Галина ЄРОШЕНКО – заступник головного редактора

Наталія УЛАНОВСЬКА-ЦИБА – відповідальний редактор

Матеріали науково-практичної інтернет-конференції з міжнародною участю «СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ВИВЧЕННЯ МЕДИКО-ЕКОЛОГІЧНИХ АСПЕКТІВ ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ». – Полтава: ТОВ НВП «Укрпромторгсервіс», 2023. – 207 с.

стегна визначали продукцію супероксидного аніон-радикалу (Цебржинський О.І., 2004), продукцію оксиду азоту та концентрацію пероксинітриту (Акімов О.Є., 2016), активність супероксиддисмутази та каталази (Єлінська А.М., 2019) та вміст вільного малонового діальдегіду (Єлінська А.М., 2019). Для перевірки статистичної значущості відмінностей між групами використовували U-критерій Манна-Уїтні. Різницю вважали статистично значущою при $p < 0,05$.

Поєднання стимуляції організму бактеріальним ліпополісахаридом та метаболічного синдрому призводить до збільшення продукції супероксидного аніон-радикалу у двоголовому м'язі стегна щурів на 134,9% порівняно із контрольною групою тварин. За цих умов концентрація пероксинітриту збільшується на 268%, а продукція оксиду азоту зростає на 137%. Активність супероксиддисмутази та каталази збільшуються на 124,8% та 20,6% відповідно. Вміст вільного малонового діальдегіду у двоголовому м'язі стегна щурів за умов одночасного впливу стимуляції організму бактеріальним ліпополісахаридом та метаболічного синдрому зростає на 146,5% відносно контрольної групи.

У підсумку слід зазначити, що одночасний вплив стимуляції організму бактеріальним ліпополісахаридом та метаболічного синдрому призводить до розвитку оксидативно-нітрозативного стресу у двоголовому м'язі стегна щурів із компенсаторним зростанням активності антиоксидантної системи.

Багіров І.М.

Azerbaijan Medical University, Baku, Azerbaijan

ВПЛИВ РЕНТГЕНІВСЬКИХ ПРОМІНЬ НА МЕТАБОЛІЗМ ПЕЧІНКИ

Метою дослідження було вивчити зміни метаболізму печінки білих щурів, опромінених рентгенівськими променями, та уточнити їхній патофізіологічний механізм .

Матеріали та методи . Експерименти проведені на 20 головах білих щурів, вирощених за умов віварію. Піддослідні тварини були поділені на 3 групи по 5 голів у кожній. До 1 групи увійшли інтактні щури. Білих щурів 2 групи опромінювали рентгенівськими променями. У піддослідних тварин , що входять до 3 групи, через 10 днів після припинення рентгенівського опромінення в крові визначали концентрації печінкових ферментів . Експериментальні тварини піддавалися впливу рентгенівських променів (РЛ) за допомогою апарата «RUM-17» у разовій дозі 4 г та продовжували протягом 5 днів. Для проведення аналізів брали кров і готували гомогенат печінки.

Результати. Було визначено, що показники активності ферментів печінки в крові білих щурів, опромінених РС, відрізнявся від норми. Активність

ферменту АСТ у крові склад мулу 27 % порівняно з інтактним станом ($P < 0,05$), активність АЛТ 30 % ($P < 0,05$), активність γ - ГТ та ЛДГ збільшилася на 17 % та 31 % ($P < 0,05$), відповідно. опроміненню, коливалася в межах 28-50 од/л, а середнє її значення активності дорівнювало $37,4 \pm 3,78$ од/л. Активність АЛТ змінювалася в межах 33-57 од.

Активність γ - ГТ у крові піддослідних тварин знаходилася в межах 33-60 од/л, середній показник активності дорівнював $50,6 \pm 5,18$ од/л, значення активності ЛДГ варіювала в межах 320-390 од/л, а середня її активність – $482 \pm 45,54$ од/л.

Встановлено, що опромінення у цій дозі значно підвищувало концентрацію ферментів у крові, порушуючи фізіологічний процес обміну речовин у печінці білих щурів. Серед цих ферментів найбільше підвищення активності спостерігалось в показниках КФК, що є основним індикатором репаративного процесу. Так, його активність у крові була на 52% вище рівня в інтактному стані і варіював у межах 315-463 од/л, а середній показник дорівнював $394,8 \pm 24,25$ од/л.

Таким чином, ферментосинтезуюча функція печінки експериментальних тварин, опромінених рентгенівськими променями, порушувалася і призводила до змін, що відповідають гепатиту.

Результати наших досліджень показали, що внаслідок впливу рентгенівських променів не тільки підвищувалася концентрація ферментів у крові, а й посилювалася вільне перекисне окислення ліпідів у тканині печінки. Так, концентрація первинного продукту перекисного окислення ліпідів H_2O_2 варіював у межах 23,25–4,25 у.о. і середнє її значення його дорівнювало $3,75 - 0,18$ у.о., що було вище на 87,5% порівняно з інтактним станом, Таке збільшення концентрації було зафіксовано у 100% експериментальних тварин.

Концентрація проміжного продукту вільного перекисного окислення ліпідів ДК варіювала в межах 1,9–2,8 D₂₃₂ /мл. Його середнє її значення дорівнювало $2,3 \pm 0,16$ D₂₃₂/мл і було вище на 61,5% порівняно з рівнем в інтактному стані ($P < 0,01$). У 100% піддослідних тварин спостерігалось різке збільшення концентрації ДК.

Відповідні зміни було виявлено і в концентрації маркерів антиоксидантної системи захисту. Так, концентрація поверхонь розташованих _ білків SH-груп (ПБ- SH) у гомогенаті печінки, становила 12–25 нмоль/мл. Його середнє її значення зменшився на 45% (0,001) в порівнянні з інтактним станом. Така картина спостерігалася у 100% піддослідних тварин.

Концентрація _ внутрішні білки SH-груп (ВБ -SH) знаходилися в межах 9–18,5 нмоль/мг, а середня концентрація його дорівнювала $12,24 \pm 1,63$ нмоль/мг. У

порівнянні з інтактним станом така межа концентрації ВБ- SH фіксувалася у 100% білих щурів.

Концентрацію пероксидази в гомогенаті печінки було зареєстровано в межах 4,1–10,7 нмоль/мг. На підставі кількісних показників сироватки експериментальних тварин встановлено, що середня концентрація пероксидази у тканині печінки дорівнює $7,94 \pm 1,12$ нмоль/мг. Визначено, що внаслідок впливу рентгенівських променів концентрація пероксидази в крові знизилася на 29 % порівняно з рівнем інтактного стану. Це зниження спостерігалось у 80% піддослідних тварин. Концентрація каталази в печінці білих щурів, які зазнали впливу РЛ, знизилася на 80% порівняно з нормою. У пробах, відібраних у окремих піддослідних тварин, мінімальна межа концентрації каталази становила 160 мкат/л, а максимальна – 270 мкат/л. Середнє значення концентрації каталази в такому діапазоні дорівнювало 199 ± 19 мкат/л і було на 12 % менше рівня в інтактному стані.

Висновки. У досліджених гомогенатах печінки і сироватки крові білих щурів підданих опроміненню рентгенівськими променями протягом 5 днів активність ферментів печінки, маркерів системи антиоксидантного захисту, а також кількісне вміст ДК і МДА перетерплюють.

Балаєва Ш.М., Султанова М.Дж., Джафарзаде Н.Дж.
Azerbaijan Medical University, Baku, Azerbaijan

ЗАХВОРЮВАНІСТЬ ДИТЯЧОГО І ПІДЛІТКОВОГО НАСЕЛЕННЯ АЗЕРБАЙДЖАНА

Стан здоров'я дітей та підлітків, оцінений аналізом захворюваності, є соціально значущою проблемою розвитку суспільства. Захворюваність, поряд з демографічними показниками, є чутливим барометром соціально-економічного розвитку країни, ефективності діяльності органів і установ охорони здоров'я, соціальної сфери в цілому. Глобальним пріоритетом охорони здоров'я є оптимальний розвиток знань, навичок і якостей у ранньому дитинстві, що може зменшити ризики для здоров'я протягом усього життя. Протягом останніх десятиліть спостерігається негативна тенденція погіршення здоров'я дітей і підлітків. Зростає поширеність анемії, захворювань органів травлення, функціональних відхилень і хронічних захворювань. Нині педіатри, гігієністи та антропологи висловлюють велику стурбованість різким погіршенням показників фізичного розвитку та інших показників здоров'я, фізичної працездатності та фізичної підготовленості. Серед нозологій переважають захворювання опорно-рухового апарату, патології систем травлення та кровообігу. У статті

Зміст

Агаєв Е.К., Ісмаїлова З.Е., Гасанов А.Б., Ісрафілова С.Б. ПОРІВНЯННЯ РІЗНИХ ВИДІВ АНАСТОМОЗІВ ВИКОРИСТОВУВАНИХ У НЕВІДКЛАДНІЙ ЧЕРЕВНОЇ ХІРУРГІЇ	4
Акімов О.Є. ВПЛИВ СТИМУЛЯЦІЇ ОРГАНІЗМУ БАКТЕРІАЛЬНИМ ЛІПОПОЛІСАХАРИДОМ НА РОЗВИТОК ОКСИДАТИВНО- НІТРОЗАТИВНОГО СТРЕСУ У СКЕЛЕТНІЙ М'ЯЗОВІЙ ТКАНИНІ ЗА УМОВ МЕТАБОЛІЧНОГО СИНДРОМУ	5
Багіров І.М. ВПЛИВ РЕНТГЕНІВСЬКИХ ПРОМІНЬ НА МЕТАБОЛІЗМ ПЕЧІНКИ	6
Балаєва Ш.М., Султанова М.Дж., Джафарзаде Н.Дж. ЗАХВОРЮВАНІСТЬ ДИТЯЧОГО І ПІДЛІТКОВОГО НАСЕЛЕННЯ АЗЕРБАЙДЖАНА	8
Бауман С.С., Шешукова О.В., Труфанова В.П., Мосієнко А.С., Казакова К.С., Падалка А.І., Поліщук Т.В. ПРОГНОЗУВАННЯ ВПЛИВУ ХРОНІЧНОГО ГАСТРОДУОДЕНІТУ НА ВИНИКНЕННЯ ЗАПАЛЕННЯ ПАРОДОНТУ У ДІТЕЙ	10
Баштан В. П., Чорнобай А.В., Муковоз О. Є., Гагал О.В., Яковенко Л.Д. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА НЮАНСИ ВИКЛАДАННЯ ПРЕДМЕТІВ МЕДИЧНОГО ПРОФІЛЮ ЗДОБУВАЧАМ ВИЩОЇ ОСВІТИ	11
Білаш С.М., Проніна О.М., Коптев М.М., Пирог-Заказникова А.В., Білаш В.П., Кононов Б.С., Донченко С.В., Олексієнко В.В., Олійніченко Я.О. ПЛАНУВАННЯ І ОПТИМІЗАЦІЯ РОЗПОДІЛУ РОБОЧОГО ЧАСУ ВИКЛАДАЧІВ КАФЕДР МОРФОЛОГІЧНОГО ПРОФІЛЮ	13
Білаш С.М., Проніна О.М., Коптев М.М., Пирог-Заказникова А.В., Кононов Б.С., Донченко С.В., Олексієнко В.В., Олійніченко Я.О. МЕТОДИЧНИЙ СУПРОВІД ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНИХ ПРОГРАМ ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ	17
Білаш В.П., Свінцицька Н.Л., Білаш С.М., Лисаченко О.Д., Біланов О.С. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО МЕДИКА ТА ЙОГО ПРОФЕСІЙНО-ЕТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ	21
Бичко М.В. ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ; ОСНОВИ БІОЕТИКИ ТА БІОБЕЗПЕКИ»	25
Бойченко О.М., Мошель Т. М., Крутікова А. Д. ЗАЛЕЖНІСТЬ СТОМАТОЛОГІЧНОГО СТАТУСУ ВІД ХАРЧОВИХ ЗВИЧОК ПАЦІЄНТІВ	27